

Viite

Asia

Kommersantin metsäliite

Asiasanat	VENÄJÄ, KESTÄVÄ METSÄTALOUS
Hoitaa UM	ITÄ-22
Hoitaa UE	MOS
Koordinoi	
Tiedoksi	ITÄ-20; ITÄ-21; ITÄ-23; ITÄ-24; ITÄ-25; KPO-10 BER; PIE KTM; MET; METSÄHALLITUS; METSÄNTUTKIMUSLAITOS; METSÄTEOLLISUUS RY; MMM/MEO; MTK; SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS; VM; YM; YM/ALO; YM/KVY

Kommersant julkaisi 26.09.2002 nelisivuisen, värillisen metsäsektorin asioita käsittelevän liitteen, jossa käsitellään metsäteollisuuden omistusrakenteen konsolidoitumista, metsäteollisuuden investointeja, hienopaperin tuotantoa, metsäteollisuuden tuotteiden vientiä ja jalostusastetta, metsähallintoa sekä metsäsektorin koneiden ja laitteiden valmistusta. Tässä katsauksessa referoidaan aineiston keskeisintä sisältöä.

Metsäteollisuuden omistusrakenteen vakauttaminen

Dimitri Butrin tarkastelee artikkelissaan metsän ja pääoman yhdistymistä ja arvioi, että vuoden parin aikana selviää, mitkä alan liiketoiminnan vahvistamisen mallit parhaiten vastaavat venäläistä todellisuutta. Samaan teemaan liittyvät Continental Managementin pääjohtajan **A. Korobkon** ja Ilim Pulp Enterprisen hallintojohtajan **M. Mošiašvilin** laajat haastattelut. Haastatteluissa kuvataan molempien yritysten aikaisemmin julkistettuja tavoitteita.

Butrin arvioi, että suurten vertikaalisesti integroitujen yhtymien rakentajien Ilim Pulp Enterprisen ja Continental Managementin ohella on olemassa ainakin kymmenen liikevaihdoltaan yli 50 MUSD:n toimijaa, joilla on omat mallinsa metsäteollisuuden vakauttamiseksi. Yhteisenä tavoitteena kaikilla on liikevaihdon kasvattaminen ja ulkoisten rahoituslähteiden käyttömahdollisuuden turvaaminen. Vertikaalinen integraatio ei kuitenkaan ole ainoa mahdollisuus. Esimerkkinä horisontaalisesta integraatiosta Butrin mainitsee Alfa-ryhmän. Toiset taas pyrkivät laajentamaan toimintaansa kapeammalla segmentillä kuten pietarilainen Lemo-yhtymä ja vanerin tuotantoon erikoistunut Sveza-ryhmä. Vakauttamiseen voidaan pyrkiä myös alueelliselta pohjalta laajentaen. Vakauttamissa on tärkeää myös viennin näkökulma. Erityisen tärkeä suunta on Kiina, jonka sellumarkkinoista venäläiset kontrolloivat 20 % osuutta. Venäjän metsäteollisuudessa ei juurikaan käytetä omistamisen vakauttamisen ohella tuotannon hallinnon vakauttamisen vaihtoehtoa. Ratkaisematta on tärkeä kysymys rahoituksen lähteiden ja keinojen vakauttamisesta. Toistaiseksi on tehokkaimmaksi keinoksi osoittautunut "tilattu" konkurssi ja sen jälkeinen omaisuuden uudelleen jako, koska "siistit" vaihtoehdot eivät ole tarpeeksi kehittyneitä.

Erilaiset metsäteollisuuden organisoitumisen muodot kertovat kilpailutilanteesta alan vakauttamisessa. Panokset ovat suuria; kysymys on investoijien pääomista, jotka hallituksen arvion mukaan alkavat kohdistua alalle vuodesta 2005 alkaen ja saajina ovat tämän kapitalistisen kilpailun voittajat.

Metsähallinto ja metsäministeriön perustamisen mahdollisuus

Butrin kertoo metsähallintoa käsittelevässä artikkelissaan hallintomalleja koskevan keskustelun vaiheista tämän vuoden aikana ja pohtii lähinnä metsäministeriön perustamisen mahdollisuuteen liittyviä näkökohtia päätyen arvioon, että keskustelu metsäministeriömallista tulee jatkumaan syksyn aikana. Hän katsoo, että metsäministeriön puoltajat haluavat varmistaa metsien säilymisen valtion omaisuutena ja vastustajat haluavat säilyttää valtiolla vain valvojan roolin ja antaa metsävarat yritysten haltuun.

Butrin arvioi, että keskustelu metsäministeriöstä ei päättynyt hallituksen kesäkuiseen käsittelyyn. Silloin hallitus ei kannattanut kuvernöörejä edustavan valtakunnanpuheenjohtajiston esitystä metsäministeriön perustamiseksi. Hän viittaa duuman maatalousteollisen ryhmän **N. Haritonovin** tietoihin, joiden mukaan uuden ministeriön perustaminen ei ole välttämätöntä vaan asia voidaan ratkaista sijoittamalla metsähallinto maatalousministeriöön. Tässä viitataan myös presidentti **V. Putiniin**, jonka kerrotaan olevan valmis hyväksymään maatalousministeriön perustuvan mallin kompromissina.

Butrin näkee metsäministeriömallissa piirteitä valtiojohtoisen yrityksen suuntaan ja viittaa entiseen Roslespromiin. Hän katsoo, että valtion yritys jäädyttäisi keskustelun metsän omistuksesta. Butrin arvioi, että osa sidosryhmistä kannattaa metsäministeriömallia vain hallinto-organisaatorakenteena eikä valtion yrityksen suuntaan johtavana ratkaisuna. Metsien vuokrausta ja konsessioita koskevat metsälain uudistukset vaikuttavat myös hallintomallia koskevaan keskusteluun, koska käyttöoikeuksia koskevat säädökset määrittävät eri osapuolten toimivaltaa metsäasioissa. Butrin tulkitsee, että konsessiot ovat askel ei-valtiollisen metsän omistuksen suuntaan.

Butrin arvioi, että aika työskentelee ei-valtiojohtoisia malleja kannattavien eduksi ja hallituksen metsäasioita käsittelevän istunnon 01.10.2002 jälkeen metsäministeriötä koskeva keskustelu tulee jatkuamaan intensiivisenä.

Uudet sellu- ja paperitehdashankkeet

Butrin kirjoittaa kemiallisen metsäteollisuuden investoinneista otsikolla "Kymmenen kummitusta" ja arvelee, että uusia tehtaita esitetään mainostarkoituksessa. Hanke-esityksissä ei ole juurikaan arvioitu tuotteiden markkinoita ja jo toimivat yritykset pitävät esityksiä lobbailu-ryhmien mainoksina.

Vuodesta 1998 lähtien ei ole juurikaan tehty yli 100 MUSD investointeja alalla ja varsinkin sellu- ja paperiteollisuudessa kapasiteetti on supistunut vanhojen laitosten sulkemisen myötä. Viime vuosikymmenen aikana on esillä ollut ainakin kymmenen vähintään 200 MUSD hanketta (kts. taulukko 1). Viittä hanketta voidaan pitää jollakin tavalla ajankohtaisina ja ne ehkä sisältyvät hallituksen metsäteollisuuden kehittämisohjelmaan; Kostroman Nejski, kaksi Komin hanketta ja Segezhan uusi tehdas.

Alalla toimivien yritysten edustajat eivät kuitenkaan pidä realistisina yhtään näistä hankkeista. Erään yrityksen edustaja arvioi ainoastaan kiinalaisten rahoittamaksi aiotulla hankkeella olevan jonkinlaisia mahdollisuuksia. IPE:n tiedotusjohtaja **S. Bytškov** arvioi Kostroman hankkeen mahdollisuudet olemattomiksi, koska suunnitellun tehtaan tuotteille ei ole nähtävissä kysyntää. Yleensäkin markkinatilannetta ei ole arvioitu. Sevgas- pankin johtaja **A. Seleznov** arvioi Segezhan hanketta pitäen edullisempina investointeja vanhojen laitosten uudistamiseen. Butrin toteaa, että usein perusteluna mainitaan saatavissa olevan raaka-aineen runsaus mutta olemassa olevien tehtaiden raaka-

aineen tarpeen vaikutuksista ei puhuta mitään. Maininnat työllisyysvaikutuksista, muista sosiaalisista vaikutuksista ja valtion rahoitusosuudesta eivät houkuttele investoijia vaan paremminkin karkottavat heitä. Syktyvkarin kombinaattia hallitsevan Neusiedlerin hallituksen puheenjohtaja **F. Zorger** katsoo, että Venäjän uusien hankkeiden tulisi selvästi suuntautua kotimarkkinoille.

Metsäsektorin kone- ja laitetuotanto

Renata Jambajeva arvioi venäläistä alan teollisuutta päätyen verrattain pessimistiseen arvioon sen tilasta ja kilpailukyvyistä. Samassa yhteydessä on varaministeri **S. Mitinin** haastattelu, jossa hän toteaa että sellaisten alan koneiden, joita ei valmisteta Venäjällä, tulleja ei yleisesti alenneta tai poisteta vaan tullien alennukset käsitellään yritysten anomusten pohjalta tapauskohtaisesti.

Raakapuun vienti ja oman jalostuksen kehittäminen

Nikolai Tatarinov pohtii raakapuun viennin ja Venäjän oman jalostuksen kehittämisen suhdetta. Raakapuun viennin lopettaminen ja vastaavasti oman jalostuksen kehittäminen antaisi Venäjän metsäteollisuudelle mahdollisuuden kasvaa 10-12 vuotta 20-25 prosentin vauhdilla. Tatarinov toteaa Suomen, Kiinan ja Japanin olevan suurimpia raakapuun tuojia Venäjältä mutta näistä ainoastaan Suomi kilpailee Venäjän kanssa jalosteiden markkinoilla. Hän arvioi Venäjän puun osuuden olevan Suomen sellu- ja paperiteollisuuden raaka-aineesta 10-11 % ja toteaa Suomen suuren osuuden maailman markkinoista. Tatarinov tekee johtopäätöksen, että vaikka raakapuun vienti Suomeen ja Japaniin lopetettaisiin niin se ei ratkaisi Venäjän metsäteollisuuden ongelmia. Venäjä voi lisätä verrattain nopeasti mekaanisen metsäteollisuuden tuotteiden vientiä mutta sellu- ja paperiteollisuuden vaatimat suuret investoinnit eivät mahdollista nopeaa muutosta. Venäjän nykyisen osuuden, 2.5 % alan viennistä maailmassa, nostaminen esimerkiksi Ranskan tasolle noin 4.3 prosenttiin vaatisi välttämättä 7 -11 mrd USD:n investoinnit, mikä olisi lähes kaksi kertaa alan vuotuinen liikevaihto.

Arviointia

Kommersantin metsäliitteen julkaisu tapahtui noin viikkoa ennen metsäsektorin asioiden käsittelyä Venäjän Federaation hallituksessa. Artikkeleissa on mielestäni selvää kriittistä otetta ja tilannetta todella analysoidaan eikä vain toisteta strategialuonnosten suuria suunnitelmia. Samana päivänä myös **Finansovye Izvestija** käsitteli sivun verran metsäsektorin asioita. Teemoina olivat investoinnit, metsälain uudistaminen ja metsäpalot.

Butrin tarkastelee metsäteollisuuden omistusrakenteen vakauttamista kokonaisuutena korostaen sitä, että kysymys ei ole vain IPE:n ja Bazovij Element-ryhmän välisestä kamppailusta.

Metsähallinnon uudistamista käsittelevässä artikkelista julkaistaan ensimmäistä kertaa joissakin keskusteluissa esille tullut vaihtoehto metsähallinnon sijoittamisesta maatalousministeriöön. Metsäministeriövaihtoehdossa on erilaisia versioita; valtion liikelaitostyyppinen malli tai hallintovirasto. Liikelaitosvaihtoehto olisi vallitsevan suurten integroitujen yhtymien mallin kannalta ainakin osittain kilpaileva vaihtoehto. Kysymys metsien omistuksesta, hallinnasta ja toimivallasta liittyy tiiviisti hallintomalliin. **Rosbaltin 27.09.2002** mukaan Leningradin alueen varakuvernööri **G. Dvas** oli arvostellut voimakkaasti sitä, että metsälain uudistus keskittää vallan Moskovaan. Teollisuusministeri **I. Klebanov** oli todennut vastauksena, että metsälain uudistus tulee laajaan julkiseen keskusteluun.

Butrinin metsäteollisuuden investointeja koskeva artikkeli valaisee hyvin vaihtelevasti julkistettujen tehdashankkeiden taustaa. Suomalaisia ovat jotkut ajatelleet rahoittajiksi Amurilla, Segezhassa ja Vologdassa. Finansovye Izvestija kertoo 26.09. 2002 teollisuusministeriöön viitaten, että Suomi on valmis investoimaan 600 MUSD. Väite perustuu teollisuusministeriön metsäteollisuuden osaston johtajan sijaisen **V. Stjzhkinin** esitykseen elokuussa eräässä seminaarissa. Hän kertoi kysyttäessä, että taustalla ovat vain kevään metsähuippukokouksessa esitetyt yleiset investointien tarvetta ja Suomen mahdollista osallistumista koskevat arviot, joita hän on tulkinnut hieman vapaasti ja toimittajat edelleen.

Taulukko 1. Vuosina 1998 - 2002 esitettyjä suunnitelmia sellu- ja paperitehtaiden rakentamiseksi Venäjälle

Hanke	Esittäjä	Perustelut	Investointi, MUSD	Esitetty investoija	Rakentamisen aloitus	Viimeisin virallinen maininta
Troitsko-Petšora, Komi	ent. kuv. Ju. Spridonov 1999	työpaikat	430	italialaiset yritykset	2005	kesä 2000
Nejski, Kostroma	metsäteoll. liitto ja Minprom 2002	Keski-Venäjän metsäsektorin keh.	500	ei tiedossa	2006-2007	elokuu 2002
Neja	metsäteoll. liitto ja Minprom, 2002	tuontia korvaava	400	venäläiset investoijat	2006-2007	elokuu 2002
Amurin alue	V. Ishajev 1998	entisen tehtaan pohjalta	?	suomalaiset investoijat	2002	marraskuu 1999
Udorskij, Komi	Ju. Spiridonov, Komin gossovet 1999	työpaikat, sahauksen jätteiden käyttö	600-800	Puolan ja arabimaiden liikemiehet	2004	lokakuu 2001
Segezha -2	V. Cherkesov 2002	työpaikat, informaatio-turvallisuus	700-1000	Suomen metsäteollisuuden liitto	2005-2007	kevät 2002
Irkutskin alue tai Burjatia	Ju. Kukujev 2002	Kiina-yhteistyö	500	jokin Kiinan provinssi	2004	vuoden 2001 loppu
Moskovan alue	Moskovan alueen hallinto, 2000	tuotantoa lähelle kulutusta	400	suuri venäläinen investoija	2007	lokakuu 2001
Tserepovets tai Sokol, Vologda	kuvernööri V.Pozkalev, 2001	runsaat metsävarat, työpaikat	650	alueen budjetti, suomalaiset investoijat	2006-2007	heinäkuu 2002
Nizhegorodskin alue	alueen hallinto,	tuotannon uudelleen	250	venäläiset investoijat	2003	huhtikuu 2001

	1999	käynnistäminen, vienti				
--	------	---------------------------	--	--	--	--

LIITTEET -